

วัดเบญจมบพิตร

เรื่อง

ศีลสมาณพ

ของ

พระมหาอุบล ภาณุปโต

วัดเบญจมบพิตร

พิมพ์

ในงานฉาปนกิจเด็กชายวิฑฒนย์ อมร

ณ วัดสระเกศ

พ.ศ. ๒๔๘๑

พิมพ์ที่วัดเบญจมบพิตร

Handwritten signature

เรื่อง

(๑๕)

สุสิมมานพ

ของ

พระมหาอุบล ณา โณ ป โส

วัดเบญจมบพิตร

ในงานฉา

Portrait of a child

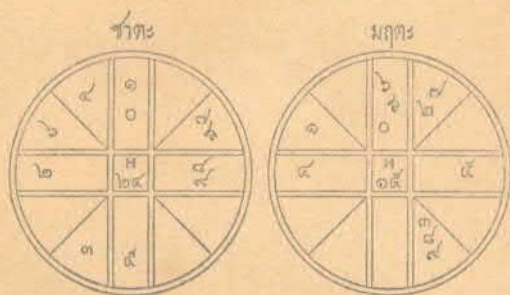

เด็กชายทมนัย อมร
๒๔๗๕-๒๔๙๐

๖๘๘ วาทมนัย อมร

เด็กชาย วา^๔ทมน^๔ัย อม^๔ร บุ^๔ตร^๔คน^๔ที่ ๑ แห่งหลวงศรี
อม^๔รญา^๔น กับนาง (ล่อ) ศรีอม^๔รญา^๔น เกิดเมื่อวัน^๔ที่ ๕
พ^๖ศ^๖ศ^๖ก^๖ค^๖ม พ.ศ. ๒๔๗๘ ยังเป็นวัน ๔๖ คำ บ^๖ก^๖น เวลา
๗ หุ^๔ม กับ ๒๔ นาที บ^๖ว^๖ยเป็นไขหวัดใหญ่ ตายเมื่อ
วัน^๔ที่ ๑ กร^๔ร^๔ก^๔ฎา^๔ค^๔ม พ.ศ. ๒๔๘๐ ยังเป็น ๔๖ คำ บ^๖ค^๖ล^๖
เวลาสามยามครึ่ง รวมอายุได้เพียง ๒ ปี ๑ เดือนกับ๒๓วัน

ทหรา จ มหนตา จ	เย พาลา เย จ ปณตฺตา ฯ
สพเพ มจฺจวสํ ยนฺติ	สพเพ มจฺจปฺรายนา ฯ
๘๘๘ ผู้ใหญ่เกิด	๘๘๘ ผู้พาลเกิด ผู้บัณฑิตเกิด
ล้วนไปสู่อาณาจักรมฤต	ก้าวหน้าไปหามฤตทุกหน

เรื่องสุลิมมานพ

ครั้งโบราณ มีหนุ่มน้อยคนหนึ่งชื่อสุลิมะ อายุ ๑๖ ปี เป็นลูกชายสังขพราหมณ์ เมือง ตักกสิลา แคว้น คันธารราษฎร์ วันหนึ่งสุลิมะเข้าไปหาพ่อ ไหว้แล้วนั่งอยู่ สังขพราหมณ์ เห็นลูกชายเข้ามา แล้วปราศรัยว่า สุลิมะ ว่ากระไรหรือลูก รักของพ่อ สุลิมะตอบว่า คุณพ่อชอบ ผมอยากจะไป เรียนวิทยาการที่เมืองพาราณสี แคว้นกาสีโนน สังขพราหมณ์ ได้ยินลูกชายพูดเช่นนั้นก็นึกใจ แต่ด้วยความรักความอาลัย ลูกชายของตนเป็นกำลัง จึงนั่งนอน อยู่ครุ่นนั่ง ได้แต่ คิดอยู่ในใจว่า จะห้ามเสียหรือลูกชายก็ปรารถนาดี จะ อนุญาตโดยทันทีหรือ ก็ เป็นห่วงลูกสงสาร ลูกกลัวลูกชายจะ ลำบาก คิดทบทวนไปมานึกถึงกาลกายหน้าของลูกชายบ้าง เป็นห่วงลูกชายบ้าง นึกถึงธรรมดาของคน บ้าง เพราะ ตามธรรมดา คน เกิด มา เป็น ผู้ชายจำจะต้อง มี วิชา ความรู้ไว้ สำหรับตัวจึงจะได้ แต่ในใจก็นึกว่าจะ อนุญาตให้ไปตาม

ปรารธนาแล้วพูดออกมาว่า เออ ในเจ้าคิดเช่นนั้นก็เป็นการดี
แล้ว พ่อก็คิดว่าเหมือนกันว่า จะจัดการให้เจ้าได้มีการ
เล่าเรียนตามสมควรแก่ศตภาพของเจ้า เพราะคนเราไม่ว่า
หญิงหรือชาย ถ้าไม่มีความรู้ช่วยตัวแล้ว เมื่อเป็นผู้ใหญ่ต่อ
ไปภายหน้าก็จะลำบากยากเข็ญ ทำอะไรไม่เป็นล่ำเป็นสัน
ต้อง ทำการงาน เหนื่อยยาก ก็ยังหา เลี้ยงตัว ไม่ค่อยจะ พอปาก
พอท้อง ต้อง ร่ำ รະ เหระ หนอ ศักยคน ในบางคนบางไม่
เป็นหลักแหล่ง ความจริงเจ้าก็โตเป็นหนุ่มมีอายุถึง ๑๖ ปี
เขานแล้ว เจ้าก็คงจะรู้ได้ตัวว่า พ่อรักเจ้าเป็นห่วงเป็นใยเจ้า
เพียงไร ตั้งแต่เล็กแต่น้อยมา พ่อก็ได้พยายามทะนุถนอม
บำรุงเลี้ยงเจ้ามิ ให้อนาทรร้อนใจ จะกินจะอยู่จะนั่งจะห่ม
จะเล่นจะหว่าอย่างไร พ่อก็จัดการให้เจ้าตามปรารธนา ทั้งได้
พยายามคอยว่ากล่าวตักเตือนห้ามปรามเจ้า ไม่ให้เจ้าประพฤติ
ความชั่วเสียหายมิให้เล่นเป็นพาลเกร ในกาลใดที่พ่อเห็น
เจ้าทำผิดพลาดลงไป พ่อก็ได้คอยตักเตือนอยู่เสมอว่า ควร
ทำอย่างนี้ ไม่ควรทำอย่างนี้ จนบางครั้งถึงกับทำให้เจ้าโกรธ
พ่อก็มีได้ถือโทษอะไร ถึงบางครั้งพ่อจะโกรธถึงลงโทษเจ้า
บ้างก็เป็นที่ฐานพ่อกับลูก ที่พ่อคอยห้ามปรามตักท้วงอยู่เช่นนั้น

ก็เพราะพ่อเคยเห็นมาแล้ว มีตัวอย่างอยู่ถมไป เป็นที่รู้
กันอยู่แก่ใจแล้วว่า ความซนนั้น ถ้าผู้ใดทำเข้าแล้วก็
มีแต่จะนำไปสู่ความทุกข์ ความยากความลำบากต่างๆ นานา
มิใช่ว่าพ่อจะไม่รักเจ้า แล้วคอยเก็ยจกัณมิให้เจ้าได้เล่นได้หัว
ตามชอบใจตัวเช่นนั้น ความจริงนั้น พ่อรักเจ้าเอ็นดูเจ้า
อย่างสุดสวาทขาดใจทีเดียว ดังเจ้าจะเห็นได้ สิ่งใดที่จะ
เป็นประโยชน์แก่ตัวเจ้าแล้ว พ่อก็ได้พยายามหามาให้และ
พยายามให้เจ้าประพฤติดแต่ความดีทั้งกายและทางใจ เพราะ
พ่อเห็นว่าความดีนั้น ผู้ใดทำแล้วจะเป็นประโยชน์แก่ตน
เองและคนอื่นด้วย พ่อจึงพยายามหนักหนาที่จะให้เจ้าผู้เป็น
ลูกรักของพ่อเป็นคนมีความประพฤติดีเช่นนั้น ส่วนการ
ศึกษาเล่าเรียนวิชาความรู้ที่เจ้าต้องการอยู่นั้น ความจริงพ่อ
ก็ได้คิดอยู่แล้วเหมือนกันว่า จะจัดการให้เจ้าได้เล่าเรียน
หาวิชาความรู้ไว้สำหรับตัวในกาลภายหน้า แต่ยังไม่ทันจะ
ตกลงใจว่าจะให้เจ้าเรียนอะไรดี ก็พอดีเจ้าก็มีความต้องการ
เมื่อเจ้าปรารถนาเช่นนั้นก็เป็นการดีหนักหนา พ่อไม่ว่าไม่
ห้ามปรามอย่างใด พ่อมีความยินดีด้วยมาก พ่ออนุญาต
ให้เจ้าไปเล่าเรียนได้ตามปรารถนาของเจ้า แต่ในเรื่องวิชา

ความรู้ที่เขาจะเรียนนั้น พ่อไม่ต้องการให้เขาเรียนเป็นคน
 มีความรู้มาก แต่พ่ออยากให้เขาเรียนเป็นคนมีความรู้ดี เว้น
 ไว้แต่ความรู้สามัญชนต้นที่จะใช้เป็นรากฐานในการเรียนชั้น
 วิสามัญการอาชีพเท่านั้น เพราะพ่อเห็นว่าการเรียนรู้อีก
 อย่าง แต่ไม่มีความรู้จริงนั้น ทำอะไรไม่เป็นหลักฐาน
 เพราะความรู้ไม่เชี่ยวชาญ ทำอะไร มักหยาบ โหยัง และ จับ จด
 มักไม่สำเร็จสักอย่างเดียวช่วยตัวไม่ได้ ในที่สุดก็ตกอยู่ใน
 ลักษณะที่โบราณท่านกล่าวไว้ว่า ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด
 สู้คนที่มีความรู้น้อยเพียงอย่างเดียวแต่เชี่ยวชาญจริงชำนาญ
 จริง ทำได้จริงไม่ได้ เพราะคนท่รูจริงชำนาญจริง ทำได้จริง
 ถึงจะเพียง แต่อย่าง เดียวเท่านั้น ก็ตาม เมื่อทำได้จริงเช่น
 นั้นตามความรู้จริงของตนก็ย่อมให้สำเร็จประโยชน์ได้ และ
 ไม่เลอกกว่าจะเป็นความรู้ชนิดไหน เมื่อรู้จริง ขำนาญจริง
 ทำได้จริงแล้ว ย่อมสำเร็จประโยชน์ทั้งนั้น เพราะฉะนั้น
 พ่อจึงไม่ปรารถนาจะให้เขาเรียนรู้อีก เป็นแต่พ่ออยากจะ
 ให้เขาเรียนรูดี เจ้าจงจำไว้ว่า นี่เป็นความปรารถนาของพ่อ
 ที่บอกให้แก่ลูกรักเพื่อเป็นหลักของใจในเวลาเล่าเรียน เอา
 เอะเมื่อเจ้า ไปแล้วเจ้าอย่าเป็นห่วงหลังพะวงหลังให้เกินไป

นัก จักเสียการ เมื่อเจ้ารักพ่อก็ขอให้เจ้าตั้งใจเรียนวิชา
 จริงๆ มีความรู้จริงๆ ทำประโยชน์ได้จริงๆ นั้นแหละ
 ถึงเจ้าจะไม่บอกว่าเจ้ารักพ่อ พ่อก็ถือว่าเจ้ารักพ่อ ถ้า
 เจ้าจะบอกว่ารักพ่อ แต่ไม่เล่าเรียนมัวแต่นั่งเป็นห่วงปล่อย
 ให้เวลาล่วงไปเปล่า พ่อก็ถือว่าเจ้าไม่รักพ่อ ทรัพย์
 สมบัติใดๆ ที่พ่อหามาได้ด้วยความเหนื่อยยาก พ่อก็
 ประวณจะให้แก่เจ้าเท่านั้น แต่การให้นั้นพ่อก็ไม่ได้ให้เป็น
 ลำดับมาตั้งแต่เจียงเล็กอยู่จนบัดนี้ พ่อได้แบ่งให้เจ้าเป็น
 ตอนๆ ในการเรียนวิชานพาก็ต้องแบ่งให้เจ้าอีก และพ่อ
 ถือว่าเป็นคราวสำคัญกว่าคราวใดๆ หหมด และถือว่าเป็น
 คราวสุดท้าย ถ้าเจ้ารักษาไว้ไม่ได้คราวนี้ เจ้าก็เป็นเหมือน
 ไม่ได้ทรัพย์ของพ่อไว้ เมื่อเจ้าใช้ทรัพย์สมบัติให้หมดไปด้วย
 การเล่าเรียน ได้วิชาความรู้ติดตัวอยู่ไม่รู้สน ก็เป็นเหมือน
 เจ้าได้ทรัพย์ของพ่อไว้ ไม่รู้สนสนุยกี่เดียว ส่วนที่ยังเหลือ
 อยู่จากการเล่าเรียนเท่าใด พ่อก็จะยกให้เจ้าอีกเหมือนกัน
 แต่ถ้าในคราวเล่าเรียนนั้น เจ้าเอาแต่เล่น ใช้ทรัพย์ให้
 เปลืองไปเปล่าไม่ได้วิชาความรู้อย่างใดแล้ว ส่วนที่เหลือ
 อยู่ก็ยกให้ไม่ได้ เพราะเจ้าไม่มีปัญญาจะรักษาเสียแล้ว

ให้เท่าไรก็ไม่รู้จักพอ ดังนั้นพอจึงแบ่งให้ ใน ตอน นกก่อน
เมื่อเจ้าเรียนวิชาสำเร็จกลับมาบ้านเมืองของตน ทำการ
งานตามความรู้ที่ได้เรียนมา ให้เป็นประโยชน์ทั้งส่วน ตัวและ
ครอบครัวตลอดถึงบ้านเมืองของตัวแล้ว พ่อก็จะจัดการให้
เจ้ามีลูกเมียตามความพอใจของเจ้าอีกตามประเพณี เพื่อ
ให้เจ้าปกครองวงศ์สกุลของเราสืบไป เพราะฉะนั้นขอให้
เจ้าจงตั้งใจเล่าเรียนตามคำสั่งของพ่อ

ในการเล่าเรียนวิชาความรู้นั้น พ่อจะขอเตือนเจ้า
ในเรื่องนั้นไว้บ้าง เพื่อเป็นเครื่องปฏิบัติ ในเวลาเล่าเรียน
ต่อไป วิชาความรู้ทุกอย่างในโลกนี้ไม่มีง่ายเลย มีแต่
ยากทั้งนั้น แต่ไม่ใช่ว่าจะยากจนถึงกับจะไม่มีใครเรียนให้
รู้ได้ ความจริงในเรื่องวิชาใดๆ ก็เรียนรู้อย่างนั้น ไม่ใช่
ของยาก แต่ที่ยากก็คือไม่มีใครจะเรียนให้รู้ได้ มีความ
ชำนาญในวิชานั้นๆ และทั่วไป เจ้าอย่าประมาทในเรื่องนี้
การที่เจ้ามีความมุ่งหมายจะเรียนนั้นคิดแล้ว แต่เมื่อเจ้าจะ
เรียนวิชาอย่างใด เจ้าต้องตั้งใจของเจ้าให้แน่วแน่ ตั้ง
ความมุ่งหมายให้คงลงในวิชาอย่างนั้น และรักษาความมุง
หมายนั้นไว้ให้คงอยู่เสมออย่าให้เกิดการลังเลขึ้นได้ เมื่อ

เจ้าตั้งความมุ่งหมายไว้เป็นทุนในใจได้เช่นนั้นแล้ว เจ้าต้อง
 ลงมือเรียนทีเดียว จะเอาแต่ความมุ่งหมายเท่านั้น ไม่สำเร็จ
 เพราะความสำเร็จไม่ได้อยู่ที่ความมุ่งหมาย อย่างเดียว เท่านั้น
 ต้องอาศัยการทำเข้าประกอบด้วยจึงจะสำเร็จได้ เหมือน
 เจ้าอยากกินหวาน แต่เจ้าไม่กิน เจ้าก็ยังไม่รู้รสหวาน
 เหตุฉะนี้ เจ้าจะมีความรู้ใดเจ้าต้องลงมือเรียน และต้อง
 เรียนจริงๆ เรียนด้วยความหมั่นขยันเรียน ขยันจด ขยันจำ
 ขยันคิดนึก ตรึกตรอง ผิดหัดตัวไว้ให้ชำรอง มีความชำนาญ
 ชำนาญ หมั่นเล่าเรียนเป็นนิตย์ติดต่อกันไปไม่หวั่นไหว
 เรียนทีเดียวหยุด หยุดๆ เรียนๆ เรียนจับจดใช้ไม่ได้
 วิชาอย่างใดที่ยังไม่ได้เรียน แต่เจ้าต้องเรียนก็ควรกำหนดไว้
 เมื่อกำหนดพึงใคร่ครวญให้ถ่องแท้ และเมื่อได้เรียนวิชา
 สิ่งนั้นๆ แล้ว ควรใคร่ครวญเทียบ ผักหัดเปรียบเทียบ
 ของตนกับของคนที่ท่านทำให้เป็นตัวอย่าง ให้สำเร็จตาม
 ความมุ่งหมาย ให้ใช้ประโยชน์เป็นส่วนตัวได้ ไม่ใช่
 สักว่าทำได้ ต้องพยายามให้เหมาะแก่ตนและท้องถิ่นของ
 ตน จึงจะได้ผลของการเรียน เมื่อเจ้าอยากเรียนเจ้าต้อง
 เรียนให้สม่ำเสมอ จึงจะได้ผลเหมือนอย่างอยาก จะมาก

หรือนอຍกัซาง ขอเตให้สมอยากก็แล้วกัน นี่เป็นคำ
 ของพ่อ เป็นข้อที่เจ้าต้องปฏิบัติในเวลา กำลังเล่าเรียนอยู่
 เอาเถอะ เมื่อเจ้าปรารถนาจะไปเช่นนั้น เป็นความค
 นักหนาแล้ว พ่ออนุญาตให้เจ้าไปได้ แต่ในการไป พ่อ
 จะขอเตือนเจ้าในเรื่องการเดินทางสักเล็กน้อย พ่อเป็นเครื่อง
 สะกิดใจในเวลาเปลี่ยนเปล้าเช่นนั้น การเดินทางจะใกล้
 หรือไกลก็ตามที ในระหว่างทางมักมีอันตรายรอบด้าน เจ้า
 ต้องระวังอย่าเผลอตัว ในขณะที่เดินอยู่มักจะมีสัตว์ร้ายหรือ
 ยัถยร้ายคอยทำอันตรายอยู่ เจ้าจงระวังดะระวังหูไว้ ถ้าปล่อย
 ตามใจตาหู ค่อยูจนเพลินเพลินก็จะทำให้เสียการได้ หรือ
 มิฉะนั้นจะมีคนร้ายคอยทำอันตรายเช่นเดียวกัน ธรรมดา
 ว่าสัตว์หรือคนร้าย ย่อมมีอุบายต่าง ๆ นานา บางครั้งก็
 ขู่ให้ตกใจกลัว บางครั้งก็ล่อให้ลุ่มหลง เงอะ งะ มงายด้วย
 อุบายต่าง ๆ แสดงรูปที่ล่อให้ดูเพลิน ๆ ร้องเสียงที่
 แจ่มใสล่อให้ฟังเล่นเพลิน ๆ กับใจจงงวยในอุบาย มักไม่
 ค่อยมีใครเป็นอันตราย แต่ในอุบายที่ล่อเช่นนั้นแหละมีผู้
 ใ้รับอันตรายมาก ดังนั้นเจ้าต้องระวังดะระวังหู ไม่ควร
 เห็นก้อย่าดู ไม่ควรรู้อย่าฟัง แต่การดูการฟังเป็นการศึกษา

เจ้าต้องระวังอย่าเอาไปปนกัน ขอสำคัญให้กำหนดว่า สิ่งใดที่ปล่อยให้เสียประโยชน์จึงเว้นขาด พยายามมุ่งหน้าเดินทางไปให้ถึงจุดหมาย และเจ้าต้องระมัดระวังในเรื่องที่พักอาศัยระหว่างทาง เรื่องอาหารการกิน เรื่องการนั่ง การนอน การนุ่ง การห่ม เหล่านี้เป็นต้น ต้องมีสติกำหนดไว้รักษาตัวทุกขณะ อย่าปล่อยตัวไม่ได้เป็นอันขาดทีเดียว มิฉะนั้นจะไม่ปลอดภัย นี่เป็นคำเตือนของพ่อ ที่เป็นข้อที่เจ้าต้องปฏิบัติในขณะที่เดินทาง

เมื่อเจ้าไปถึงที่เมืองนั้นแล้ว จงอยู่พักอาศัยในบ้านที่พ่อจะกำหนดให้ เพราะพ่อมีเพื่อนอยู่คนหนึ่งในเมืองนั้นแล้วพ่อจะแจ้งเรื่องให้เขาทราบเรื่องไว้ก่อน เมื่อเจ้าถึงแล้วจะได้พักอาศัยด้วยความสะดวกสบาย เมื่อเจ้าได้พักอาศัยอยู่พอสมควรแล้ว เจ้าต้องสวดเรื่องสำนักศึกษาต่อไป ในเรื่องสำนักศึกษานี้เป็นข้อสำคัญยิ่งนัก ถ้าเขาสำนักผิดพลาดทำไปตลอดชีวิตทีเดียว เพราะจะไม่ได้วิชาความรู้สมความมุ่งหมาย ทั้งความประพฤติและอริยาศัยก็มีแต่จะเลวลงไม่ปราณีเตี้ยนไป ขอให้เจ้า ใคร่ครวญไตร่ตรอง ให้ถ่องแท้

หน้อยในเรื่องนี้ ในตอนนั้นพอจะให้ข้อเท็จจริงแก่เรา
 ดึงนี้ สำนักไหนที่เป็นสำนักหมกมุ่นเรียนมากยิ่งเยียดเยียด
 เสียกัน และคนที่เรียนจากสำนักนั้นทำการงานมื่อเสีย
 มาก มีความหนักแน่นมั่นคง มีความประพฤติดี มีศีลธรรม
 มาก มีครูอาจารย์มาก ทั้งครูอาจารย์เหล่านั้นแต่ละคนก็
 พยายามชวนชวนเอาใจใส่คอยแนะนำในทางวิชาความรู้ดี
 ให้แก่ศิษย์อย่างละเอียดลออทุกข้อทุกกะทง ไม่สักแต่ว่าสั่ง
 สอนไปพอให้หมดเวลาไปวันหนึ่งๆ ทั้งทำตนให้เป็นตัวอย่าง
 หาทางให้ศิษย์ได้เล่าเรียนดี เอาใจใส่ช่วยเหลือในการเล่า
 เรียนของศิษย์ ควรตรวจตราให้ศิษย์ได้เล่าเรียนได้รับความ
 รู้เป็นอย่างดีและเร็วด้วย สิ่งใดที่ศิษย์ควรจะรู้ก็พยายามสั่ง
 สอนโดยสิ้นเชิง ไม่ปิดบังอำพราง ไม่หวงวิชาความรู้แก่ศิษย์
 ถ้าศิษย์มีความรู้ความฉลาดดี ก็ยกย่องเชิดชูให้ปรากฏแก่
 เพื่อนฝูง และคนทั้งหลายตามสมควร แก่ความดีของ ศิษย์
 แต่มิใช่ว่า ปลอญจนเหลิงจนเสียการเพราะศิษย์ได้ใจ ทั้ง
 คอยป้องกันภัยอันตรายอยู่รอบด้าน เพราะตามธรรมดาผู้
 เป็นอาจารย์ย่อมจะมีเพื่อนฝูงและคนรู้จักอยู่ในที่ต่าง ๆ มาก
 มาย เมื่อศิษย์ไปสู่สถานที่ใด ๆ ปรากฏว่าเป็นคน ไปแต่

สำนักนั้น ๆ เป็นศิษย์ของท่าน อาจารย์ผู้หนึ่ง ผู้ที่เขา
 รู้จักอาจารย์ เขาก็พลอยเชื่อถือ และต้อนรับและให้ความ
 อนุเคราะห์ต่าง ๆ ยิ่งได้คำยกย่องหรือแนะนำไปจาก
 อาจารย์อีกด้วย ก็ยิ่งได้ความอุปถัมภ์มากขึ้น อันนี้ได้ชื่อว่า
 อาจารย์ทำความดีของท่านในทิศทั้งหลาย เมื่อเจ้าสับสนเลือก
 ดูได้สำนักเช่นที่พอบอกกันแล้ว ถึงจะมีใครมาคัดค้านหรือ
 ตีเคาะว่ากล่าวแสดงความไม่ดีของสำนักนั้นอย่างใด ๆ ก็ตาม
 เจ้าก็ไม่ควรเชื่อเขาเลย ไม่ควรฟังเสียงเขาเลย ฟังเข้าใจว่า
 เขาจะล่อให้เราหลงแล้วละ เจ้าควรขอสมัครเข้าศึกษาใน
 สำนักนั้นทันที แล้วตั้งใจเรียน วิชาความรู้ ตามที่ ต้องการ
 ต่อไป นักเป็นคำเตือนของพ่อ เป็นข้อที่เจ้าต้องปฏิบัติเมื่อ
 หาสำนักศึกษา

เมื่อเจ้าได้เข้าศึกษาในสำนักเช่นนั้นแล้ว เจ้าต้อง
 พยายามหาโอกาสเข้าหาครูอาจารย์ ไว้เสมอ ๆ แสดงความ
 เคารพนบนอบท่านด้วยความอ่อนน้อมทุกเมื่อ ไม่ควรทำเพิก
 เฉยหรือรู้สึกเป็นคนอื่น เพราะท่านเป็นผู้คุณแก่เรา
 ยิ่งนัก เจ้าควรหาโอกาสรับใช้สอยท่าน และทำตนให้เป็น
 พอใจ เป็นที่รักใคร่ของท่าน เมื่อมีกิจการที่เราพอจะทำให้

แก่ท่านได้ทำให้ เช่นนี้จะชวนให้ท่านมีความพอใจและ
รักใคร่เรามากขึ้น วิชาการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ท่านสั่งสอน
ต้องพยายามเชื่อฟังตามที่ท่านแนะนำทุกสิ่งทุกประการ ทั้ง
ไม่ละเฉพาะแต่ใน วิชาความรู้เท่านั้น ต้องให้ตลอดไปถึง
ความประพฤติด้วย เราต้องถือว่าท่านเป็นครูบาอาจารย์ทุก
อย่าง คอยเอาใจใส่เผื่ออุปถัมภ์ท่านอย่าละเลยท่าน เช่น
ในยามบวชไขก็อยู่ปฏิบัติรักษาพยาบาล ห้ามด่าหาหมอบไปให้
รักษา หรือท่านต้องการสิ่งใด ก็ควรพยายามจัดหาให้ตาม
กำลังของตน เมื่อเวลาท่านสอนศิลปวิทยาให้ เจ้าต้องตั้งใจ
เรียนด้วยความเคารพ คอยตั้งใจเรียนด้วยรู้สึกว่าได้รับสิ่งที่ดี
ที่จะเป็นคุณประโยชน์แก่ตน เมื่อเจ้าตั้งใจเรียนหรือเรียน
โดยเคารพเช่นนั้น การเล่าเรียนของเจ้าก็จะเจริญงอกงามรวดเร็ว
สมความมุ่งหมาย และเจ้าต้องเอาใจใส่ปฏิบัติตามวิชา
ความรู้ที่ใดเรียนนั้นด้วย จึงจะได้ผลดี นี่ก็เป็นคำเตือนของ
พ่อ เป็นข้อที่เจ้าต้องปฏิบัติในเมื่ออยู่ในสำนักอาจารย์

ในขณะที่เจ้ากำลังเล่าเรียนอยู่นั้น เจ้าจะต้องมีเพื่อน
อย่างไรก็หน่ไม่พ้น อย่างน้อยก็เพื่อนเรียนอยู่ในชั้นเดียวกัน
การคบเพื่อนนี้เป็นของสำคัญยิ่งนัก จะชักจูงเราไปให้

ตัวให้หวัด ใครไม่ระมัดระวังคบเพื่อนเป็นพาลเกรงเข้ากพา
 ตัวให้ถึงความล้มจมมึนไป เพราะคงนพ่จะขอแนะนำเจ้า
 ในเรื่องนี้ให้รู้ไว่ก่อน คนที่เราจะคบกันนั้นเราเรียกกันว่า
 เพื่อนกัน คนที่จะเป็นเพื่อนนั้น เราต้องเลือกคบแต่คนดี
 ด้วย มิฉะนั้นจะทำให้เราเสียไปในเมื่อไปได้คนที่ไม่ดีเขา
 ก็เพื่อนที่เราจะรู้ว่าดีหรือไม่ดีนั้นให้กำหนดดังนี้ เพื่อนคน
 ใดเมื่อเราให้มัน สิ่งของที่เรารู้ว่าจะแบ่งปันให้ได้ด้วยความ
 เต็มใจ เป็นเครื่องแสดงน้ำใจไม่ตรึงกันแล้ว เมื่อเราจะ
 เขาไปในทางที่ผิด เพื่อนใดคอยตักเตือนเราไม่อย่าให้เรา
 ได้รับความเสื่อมเสีย ไม่ทำเอาแต่ได้ฝ่ายเดียวคอยยุยงให้
 เราประพฤติแต่ทางเสียนี้ประการ ๑ อีกประการหนึ่ง เมื่อ
 เราได้พูดจา แก่เพื่อน ด้วยถ้อยคำไพเราะแซมสน สมนกับทมิ
 น้ำใจไม่ตรึงใครกัน เรามิได้ ใจว่าจาต้อรอนหรือว่าวรา
 เป็นเครื่องบาดหมางใจแล้ว เช่นถึงคราวจะต้องว่ากล่าวตัก
 เตือนกันก็ต้องตักเตือนกันโดยฐานเพื่อนกันแล้ว เขาก็
 ได้ทำเช่นนั้นแก่เรา และยังได้คอยช่วยบ่งกันรักษาทรัพย์
 สมบัติของเรามีให้เสียหายในเวลาที่เราไม่เหตุเพราะความพล
 เพลอ เช่นนี้ก็นับว่าเป็นเพื่อนดีประการ ๑ อีกประการหนึ่ง

เมื่อเราได้พยายามประพจน์ ให้เป็น ประ โยชน์ แก่ เพื่อน กัน
 เป็นต้นว่าเมื่อได้รับความรักใคร่นำมาสู่ เพื่อน ให้เพื่อนได้รับ
 ประโยชน์ด้วย หรือเมื่อมีโอกาสจะทำประโยชน์ให้แก่เพื่อน
 ได้อย่างไรก็จงทำให้โดยมุ่งหมายแต่จะ ให้เป็นประโยชน์แก่
 เพื่อนกันเสมอด้วยตนเอง แล้วเขาก็ ได้เป็น ทพของ เรา ใน
 เมื่อเรามักมาช่วยบอกรับรักษาราชการนั้น นึกนับว่าเป็น
 เพื่อนดั่งประการ ๑ อีกประการหนึ่ง เมื่อเราทำตนให้เสมอต้น
 เสมอปลาย ไม่ดูถูกเพื่อนกันต้องคิดเสียว่าเพื่อนเราต้อง
 เสมอเราดังนี้แล้ว เขาได้ติดตามเราไม่ละทิ้งเราในยามวิบัติ
 เช่นถึงคราวมเคราะห์ได้รับความยากเพื่อนได้ตามเป็นเพื่อน
 อยู่เนืองเอง และตามหน้าที่ของเพื่อนจะช่วยเหลือแก่เราได้
 อย่างไม่รู้ได้ช่วยเหลือเรอนั้นใคร่พูดกันอยู่โดยมากกว่า “เมื่อ
 เรายิ่งด ๆ ก็ยิ่งผูกพันแนบถ่อ ครั้นเสียท่าลงไปเขาก็ช่วยดูถนอม
 เป็นเพื่อนจริง” ถ้าจะตั้งปัญหาว่า ผู้ที่พูดเช่นนั้นเป็นผู้ประ
 พจน์ถูกต้องตามธรรมของมิตรแล้วหรือ ถ้าตัวเราไม่ซื่อตรง
 ไม่ตั้งอยู่ในศีลในธรรม จะคบหาเอาเปรียบเขาข้างเดียว จะ
 ให้แต่เขาประพจน์เป็นกัลยาณมิตรไปฝ่ายเดียว ส่วนตัวนั้น
 ประพจน์อย่างไร ๆ ก็ไม่ได้เช่นนั้นจะถูกหรือ พอเห็นว่าผิด

เพื่อนที่แท้จริงประพฤติเป็นกัลยาณมิตรทั้งสองฝ่าย ที่จะให้
 เป็นกัลยาณมิตรไปฝ่ายเดียวเป็นไปไม่ได้ด้วยเอง เปรียบ
 เหมือนเราจะตบมือ ถ้าตบข้างเดียวจะดังได้เท่าไหน ต้องตบ
 พร้อมกันทั้งสองข้างจึงจะดังได้ เพื่อนก็เช่นนั้นเหมือนกัน
 นั่นหมายความว่าเพื่อนดีประการ ๑ อีกประการหนึ่ง เมื่อเราไม่ได้
 แกล้งกล่าวจากอคติจากความจริง หรือไม่ขออนุญาต
 หรือดีให้มากเกินไป กว่าความผิด เมื่อเพื่อนทำความดีก็
 สรรเสริญความดีของเพื่อนกันแต่ตามความจริง เพื่อให้เพื่อน
 เกิดศรัทธาขึ้นในกิจการอันดี ตามที่ได้กระทำลุล่วงไป
 แล้ว และเป็นปัจจัยที่จะให้พยายามทำต่อไปอีก การ
 สรรเสริญกันเช่นนั้นคนสมัยใหม่มักเรียกว่า ป.จ. คือประจบ
 หรืออะไรก็ตามเรื่องของเขา แต่ที่จริงเขาต้องกำหนดให้
 ความจริงนั้นสรรเสริญกับประจบผิดกัน สรรเสริญนั้นกล่าว
 แต่เฉพาะความจริงด้วยเจตนาอันดีสำหรับให้ได้ประโยชน์
 แก่ผู้ที่ได้รับสรรเสริญดังกล่าวแล้ว แต่ประจบนั้นไม่จำเป็น
 จะเป็นความจริงเลย และเจตนา ก็ไปข้างประโยชน์ส่วนตัวผู้
 กล่าวมากกว่าอื่น เช่นว่าดำก็ดำด้วย ว่าขาวก็ขาวด้วย พอให้
 ถูกใจ จะดำจะขาวจริงหรือไม่จริงก็ช่าง ส่วนการตบนั้นเมื่อ

ความผิดของเพื่อน ได้ปรากฏขึ้น แล้วจึงตีและตีแต่เท่าที่ผล
 อย่าแกล้งใส่ความให้มากเกินไป ควรชี้แจงให้เพื่อนเห็น
 ความผิด เพื่อแก้ไขเสียจึงจะสมควรที่เป็นเพื่อนกันดังนี้แล้ว
 และเขาก็ได้ปฏิบัติเช่นเรา และนับถือตลอดถึงวงศ์ญาติของ
 เพื่อน คือเขานับถือเราอย่างไร ก็ตอมนับถือตลอดจนถึง
 ญาติวงศ์ของเพื่อนด้วย นี่เป็นลักษณะของเพื่อนที่ดีอีกประ
 การ ๑ แต่ข้อสำคัญที่สุด ตัวเราต้องยึดหลักประพฤติดีไว้
 เพื่อน จะเป็นเช่นไรก็ช่างก่อนเพราะเมื่อเราประพฤติดีแล้ว
 อยู่แล้วก็จะได้ช่วยเพื่อนกันต่อไป นี่เป็นคำเตือนของพ่อ
 เป็นข้อที่ต้องปฏิบัติในการคบเพื่อน

การที่เข้าไปอยู่เช่นนั้น เจ้าคนเดียวเท่านั้นไม่มีญาติ
 พี่น้อง เจ้าต้องระวังตัวนกกินคำของพ่อ และพยายามประพฤติ
 ตัวดีในทางที่ชอบ เว้นเหตุแห่งความพินาศเสียคือเจ้าอย่า
 ประพฤติตนให้เป็นนักดื่ม อย่าประพฤติตนเป็นนักเที่ยว
 อย่าประพฤติตนเป็นนักดูการเล่นจนคิด อย่าประพฤติตน
 เป็นนักการพนัน อย่าคบคนชั่วเป็นมิตร อย่าเป็นคนเกียจ
 คร้านการเล่าเรียนศึกษา และยังมีเรื่องอื่นอีกที่พ่อเป็นห่วง
 อยู่ เช่นในการใช้จ่าย เจ้าต้องระมัดระวังอย่าจ่ายให้ฟุ่มเฟือย

จะเคอะครอนภายหลัง ของใช้ถ้าสิ่งใดไม่จำเป็นต้องเว้นขาด
 ที่เดียว การแต่งตัวก็ต้องให้พอสมควร ไม่จำเป็นจะต้อง
 แข่งกับสมัยจนจะเอาชนะนะสมัย หรือชนหน้าสมัยนำสมัย
 อย่างนั้นพอไม่ต้องการ เพราะไม่เป็นประโยชน์อะไร ต้อง
 ใคร่ครวญดูให้ความจำเป็นเพียงไร ถ้าไม่มีใช้จะเสีย
 คนหรือไม่ ควรใช้แต่ในทางที่จำเป็นเท่านั้น จำนวนเงิน
 พอใดกำหนดไว้พอเหมาะกับการเรียนของเจ้าแล้ว ได้แบ่ง
 ส่วนไว้แล้วว่าส่วนไหนเท่าไร ถ้าเจ้าใช้พอเหมาะไม่ผิดเคือง
 นัก ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก จำนวนนั้นก็พอเหมาะ และพอขอ
 บอกแก่เจ้าว่า ถ้าหมดลงในระหว่างการศึกษายังไม่สำเร็จ
 พอไม่มีให้อีก หรือเจ้าจะไปเป็นหนี้เป็นสินใครมาอย่างไร
 พอไม่รับรู้ ถึงพอจะรับรู้พอก็ต้องเอาตัวเป็นโทษ ในเรื่อง
 การใช้จ่ายนี้พอไม่ปรารถนา จะให้เจ้าเป็นคนมีช่องทางใช้
 เงินมาก แต่พออยากจะให้เจ้าเป็นคนรู้จักใช้เงินดี เรื่อง
 การพกพาถือครองของหนักทำเป็นเหมือนกัน แต่พอจะบอก
 สั้นๆว่า พอต้องการแต่เพียงให้เจ้าเป็นคนมีกำลังกายดีเท่า
 นั้น ไม่ต้องการให้เจ้ามัวซอเสียเวลาในการเล่น เว้นไว้แต่

ในทางที่จำเป็น. เรื่องการสมาคม ก็อีกเรื่องหนึ่ง ที่จำเป็น
 เหมือนกัน สมาคมมีวัตถุประสงค์ต่างๆ กัน แต่ทุกๆ
 สมาคมก็อาจเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นวัตถุประสงค์ข้อแรก
 หนึ่งนั้นคงนั้นพอจะบอกแก่เจ้าสักรู้เล็กน้อย เพื่อเป็นเครื่อง
 ปฏิบัติตัวต่อไป การสมาคมนี้เพื่อไม่ปรารถนาให้เจ้าจำใน
 สมาคมทั่วไป เจ้าจะเข้าสมาคมใด ควรใคร่ควรดูให้ถ่อง
 แทก่อน ความประสงค์ของพ่อในเรื่องสมาคมนี้ พ่อต้องการ
 แต่เพียง ให้เจ้าผู้ เป็น ลูกของพ่อ มีความรู้ในเรื่องจะติดต่อ
 กับคนทั่วไป ขอให้เจ้ากำหนดเหตุผลของเรื่องต่างๆ ให้ถ่อง
 แทว่า อย่างไรผิด อย่างไรถูก อย่างไรดี อย่างไรมีโทษ
 อย่างไรมีประโยชน์ อย่างไรไม่มีประโยชน์เท่านั้นเจ้าจะต้อง
 รู้จักประมาณตนว่าเท่าไร สมควรแก่การสมาคมอย่างไหนทำ
 ตนให้พอเหมาะพอควร และรู้ประมาณการเงินการทองของ
 ตนและกาลเวลา ตลอดถึงผู้ที่จะมาสมาคมด้วยกัน และ
 บุคคลนั้นๆ ด้วยว่าเจ้าควร ปฏิบัติตนอย่างไรกับสมาคมนี้ กับ
 บุคคลนั้นอย่างนั้นเท่านั้น เหล่านั้นเป็นคำแนะนำของพ่อเป็นข้อ
 ที่เจ้าควรปฏิบัติในเมื่อตกอยู่ในฐานะเช่นนั้นๆ.

สุสิมะ ได้ฟังพ่อแนะนำสั่งสอนอย่างละเอียดละออ

ทุกข้อทุกกะทงเช่นนั้น ก็ตั้งใจฟังตงแต่ต้นเป็นลำดับมาด้วยความเคารพนบนอบทุกประการ ประกอบกับความยินดีที่พออนุญาตให้ไปได้ตามปรารถนาด้วย เมื่อได้ตระเตรียมเครื่องใช้และเสบียงทางตลอดถึงเครื่องใช้ต่างๆ ในการเล่าเรียน เช่นเงินทองครบบริบูรณ์แล้ว จึงกราบทูลพ่อแม่และญาติมิตรตลอดถึงคนท่คุ้นเคยนับถือกัน ได้รับศีลรับพรตามประเพณีแล้ว ออกเดินทางมาจากบ้านโดยลำดับ ตราบเท่าถึงเมืองพาราณสีแล้วเข้าขออยู่อาศัยในบ้านที่พ่อส่งมาเมื่อได้พักอาศัยตามสมควรแก่เวลาแล้ว ก็สืบหาสถานที่ ศึกษาตามคำสั่งของพ่อต่อไป เมื่อได้สำนักศึกษาตามประสงค์แล้ว ก็สมัครเข้าศึกษาศิลปวิทยาตามที่ตนสมัครใจ ในขณะที่ศึกษาอยู่ก็ได้ปฏิบัติตามคำสั่งสอน ของ สังฆพราหมณ์ผู้ เป็น พ่อทุกประการ และพยายามประพฤติกและศึกษาเล่าเรียนตามที่ครูแนะนำทุกอย่าง สุตัสมะ เป็น เด็กดี ทั้ง ความประพฤติ และ ความรู้ ครูอาจารย์ต่างก็รักใคร่ เอาใจใส่ในการ ศึกษาของสุตัสมะเป็นอย่างดี สุตัสมะก็เป็นเด็กฉลาดทั้งมีความอดสาหะเป็น อย่างดีเรียนได้ไวและได้มาก ทั้งวิชาที่ได้เรียนแล้วก็จดจำได้ละเอียดละออทุกข้อทุกกะทง ไม่หลงไม่ลืมและไม่

เลอะเลือน เหมือนน้ำมันสัะหะที่ใส่ในภาชนะทอง จับหลัก
 ได้ทั้งเบื้องต้นและท่ามกลาง แต่ยังมองไม่เห็นที่สุดว่าจะจบ
 ลง कैไหน เมื่อคิดไปคิดมาหาเหตุผลสาวต้นทวนปลายตาม
 กำลังปัญญาของตน ยิ่งคิดยิ่งฉงนจับหลักไม่ได้ ไม่รู้ว่าที่สุด
 การศึกษาจะจบลง कैไหน เท่าไรจึงจะพอ แล้วก็หาโอกาส
 เข้าไปหาอาจารย์ขอโอกาสเรียนถามว่า ท่านอาจารย์ขอรับ
 กระผมได้เรียน ศิลปวิทยา มาจน ถึง เพี้ยนแล้ว ได้คิดค้น
 ด้วยความรู้ของตนเองก็เห็นแต่ เบื้อง ต้น และ ท่า ม กลาง ของ
 การศึกษาเท่านั้น มองไม่เห็นที่สุดกระผมขอเรียนถามว่า
 ทำอย่างไรผม จึงจะพบ ที่สุดของการ ศึกษาได้ ขอท่านได้
 ไปรตบอกลที่สุดของการศึกษานี้แก่กระผมด้วย ท่านอาจารย์
 ตอบว่า สุสิมะ เราเองก็ไม่เห็นเหมือนกัน สุสิมะจึงเรียน
 ถามต่อไปว่า ถ้าเช่นนั้นใครบ้างเล่าที่รู้ที่สุดของการศึกษา
 ขอรับท่านอาจารย์ ท่านอาจารย์แนะว่า สุสิมะ มันก็บวช
 พวกหนึ่ง อาศัยอยู่ในป่าอิสิปตนมฤคทายวัน บางทีนักบวช
 พวกนั้นคงจะรู้อย่าง เธอจึงไปหาท่านแล้วขอโอกาสเรียนถาม
 ดูเถิด บางทีจะเป็นประโยชน์แก่เธอบ้าง ถ้าได้ความอย่าง
 ไรแล้ว กลับมาส่งข่าวให้เราทราบบ้าง เพื่อว่าผมสูงขึ้นไป

เราจะขอ ให้อีกคนหนึ่ง ฝึกสอน ศิษย์ ในสำนักศึกษา ของเราใหม่
 ความรู้อย่างอื่นไปอีก สุสัมิยะ กราบลาอาจารย์ออกเดินทางต่อ
 ไป โดยลำ คับ ทราม เท่า ถึง บำ อัสสิปตนะมฤคทาย วัน แล้วจึง
 เข้าไปหาท่านนักบวชพวกนั้น ตามที่ท่านอาจารย์สั่ง แล้วขอ
 โอกาสตามดูกิจรูความว่า ท่านนักบวชเหล่านั้นรูที่สุดของการ
 ศึกษาว่าจบลงแก่ไหน สุสัมิยะ พอใจเป็นอย่างยิ่ง ที่ความ
 ประสงค์ของตนจะสำเร็จ จึงขอสมัครเข้าเรียนในสำนักของ
 ท่านนักบวชพวกนั้น ขอให้ท่านช่วยแนะนำสั่งสอนความรู้
 เช่นนั้นให้ แต่ได้รับคำตอบว่า ท่านไม่เคยสอนให้แก่คน
 ที่ไม่ได้บวชเหมือนท่าน ท่านจึงสอนให้สุสัมิยะไม่ได้ แล้ว
 ท่านพูดต่อไปว่า ถ้าสุสัมิยะต้องการจะ เรียนรู้จริงๆ แล้ว
 ก็จงบวชเสียเหมือนอย่างท่าน ท่านจะได้สั่ง สอน ให้ตาม
 ประสงค์ สุสัมิยะ ใคร่ต่อการศึกษามีได้ยอతో พอได้ฟังคำ
 เช่นนั้น ก็รับคำด้วยความยินดี ด้วยหมาย จะเรียนรูที่สุด
 ของการ ศึกษาต่อไป จึงมอบตัวบวชในสำนักของนักบวช
 พวกนั้น เมื่อท่านสุสัมิยะบวชแล้ว ได้ศึกษาจริยาวัตรของ
 ตนสำหรับนักบวชจนสามารถรักษาตัวเองได้แล้ว จึงเริ่ม
 ศึกษาลัทธิของนักบวชเหล่านั้น ท่านสุสัมิยะ มีปัญญาแก่กล้า

ทั้งได้อบรมวาสนาบารมีมาเต็มเปี่ยมแล้ว ศึกษาอยู่ไม่นาน
 เท่าไรก็ได้ถึงที่สุดแห่งการศึกษาบรบูรณ์จักเจกสัมโพธิญาณ
 เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้าองค์ใดองค์หนึ่งในโลก ปรากฏแก่
 ชาวเมืองพาราณสีทั่วไป มีความรุ่งเรืองสุกใสเหมือน
 พระจันทร์ในวันเพ็ญปรากฏในท้องฟ้า ชาวเมืองพากันสักการ
 บูชาอย่างมโหฬาร แต่เพราะท่านสุสิมะปัจเจกพระพุทธเจ้า
 ได้ทำกรรมฝ่ายอกุศลซึ่งเป็นเหตุให้ตนมีอายุน้อยไว้ ดำรง
 ชนมาอยู่ไม่นานเท่าไร ก็นิพพานในท่ามกลางประชาชน
 ชาวนครนั้น ครั้นท่านสุสิมะปัจเจกพุทธเจ้านิพพานแล้ว
 พวกนักบวชด้วยกันกับมหาชน พร้อมกันจัดการบำเพ็ญกิจ
 สักการะศพตามประเพณีนิยมแล้ว เก็บอัฐิธาตุสร้างพระ
 สถูปประดิษฐาน ไว้ที่ประตูนคร เพื่อเป็นที่สักการบูชาของ
 ประชาชนในภายหลังต่อไป

ฝ่ายสังขพราหมณ์เห็นลูกชายของตนไปนานแล้ว ทั้ง
 ไม่ทราบข่าวคราวอย่างใดเลย คิดถึงลูกชายเป็นกำลัง
 ปรารถนาจะเห็นลูกชายของตน จึงตระเตรียมสะเบียงพอสม
 ควร แล้วออกเดินทางจากเมืองตักกสีลา สืบข่าวมา โดย
 ลำดับทราบมาถึงเมืองพาราณสี เมื่อถึงแล้วพักอยู่ในเมือง

พอสมควรแล้ว ก็ออกสืบบ่าวของลูกชายต่อไป วันหนึ่ง
 เดินไปพบประชาชนหมู่ใหญ่กำลัง ประชุมกันอยู่ในลานใหญ่
 แห่งหนึ่ง จึงคิดแต่ในใจว่า บรรดาคนเหล่านี้ คงจะมีใคร
 สักคนหนึ่ง^๕ ทรูจักลูกชายของเราหรือรู้ข่าวคราวลูกชายของเรา
 บ้างเป็นแน่ เมื่อตกลงใจก็เดินตรงเข้าไปหา แล้วขอ
 โอกาสพูดว่า ท่านทั้งหลาย มีเด็กหนุ่มคนหนึ่ง^๕ ขอ สู้^๕ สัม^๕
 เป็นชาวเมืองคักกลา เขามายังเมืองนี้เพื่อศึกษาศิลปวิทยา
 ท่านยังจะรู้จักเขาหรือข่าวคราวของเด็กหนุ่มนั้นบ้างหรือ ท่าน
 ผู้ใดรู้จักขอได้โปรดบอกให้ข้าพเจ้าทราบด้วย การบอกนั้นจะ
 เป็นพระคุณแก่ข้าพเจ้าขงนัก เมื่อสุดคำพูดลง ประชาชน
 เหล่านั้นพากันตอบว่า ออ อย่างนั้นดอกหรือท่านพราหมณ์
 เด็กหนุ่มคนนั้นพวกเรารู้จักดี ท่านจะต้องการอะไร คอยตั้ง
 ใจฟังเราจะบอกกับท่าน พ่อหนุ่มน้อยคนนั้นมาถึงเมืองนี้
 ได้เรียนไตรเพทในสำนักของพราหมณ์ในบ้านโน้นแล้ว ยัง
 ไม่พอใจในการศึกษา ด้วยคิดว่าไม่มากที่สุด จึงได้ออกจาก
 บ้านนั้น เทียวแสวงหาที่สุดของการศึกษาต่อไป ในที่สุด
 ได้มาบวชในสำนักของท่านนักบวชเหล่านี้ พยายามเล่าเรียน
 อย่างเต็มกำลังความสามารถ ไม่นานเท่าไรก็ได้บรรลุถึงที่สุด

แห่งการศึกษาเป็นพระบิณฑุเจ้า ลอยเด่นอยู่ในหมู่
 นักบวชด้วยกันดูพระ จันทรวัน เพ็ญ ลอยเด่น อยู่ใน หมู่ดาว
 พวกเราพากันเลื่อมใสท่าน ชอบใจธรรมของท่าน แต่บัดนี้
 ท่าน ได้ปรีณิพพานเสียแล้ว นี้อย่างไรเล่าท่าน พราหมณ์
 พระสณฺฑป็นพวกเราพร้อม ใจกัน สร้าง ไว้ เป็น อนุสาวรีย์ของ
 พ่อหนุ่มน้อยคนนั้น สังขพราหมณ์ ได้ทราบเรื่องดังแต่ต้น
 จนปลาย เสียใจลึมหั่งจนถึงเมอพน แล้วก็ยังไม่วางใจ
 ได้ตอกขกกายร้องไห้คร่ำครวญ ชวนเชรหะเหระหนวทวนอยู่
 ที่ลานพระเจดีย์ เมื่อได้สดนถึงอนิจธรรม เพราะความตาย
 บ่จะมีมาถึงด้วยกันทุกคน ค่อย คลาย ความ โศก แล้ว จึง
 เผื่อกวาดชำระลานพระเจดีย์มถอนหญ้าเป็นต้น แล้วขน
 ทรายมา ไปรยจนทั่ว เกลี่ยให้เสมอพรมด้วยน้ำทำให้เรียบ
 ร้อยแล้ว เก็บกวาดไม้ในป่ามาทำสักการ บูชา ตามมตาม
 ได้ ทำราชวัณนัตรธรรบบริเวณ แล้วสร้างมณฑปครอบองค์
 พระเจดีย์เสร็จเรียบร้อยแล้วกลับไป

เรื่องนี้แสดงว่า ผู้เป็นพ่อเป็นแม่ เมื่อลูกตายก่อน
 ก็ควรสักการะสพลูกตามฐานะ การทำเช่นนี้ยังชื่อว่า เป็นการ
 เสียสละ ความสุขพอประมาณ เพื่อสุขใหญ่ล้น อีกโสดหนึ่งด้วย

และการทำเช่นนั้นยังเป็นเหตุก่อให้เกิดผลสืบไป ฟังเห็น
ตัวอย่างทั้งที่เป็น ส่วนอดีต และปัจจุบัน ครังพุทธกาลมีเรื่อง
เล่าว่า

ครังหนึ่ง นครเวสาลี วัชชระฐี เป็นมหานครมีประชา
ชนนิกรคับคั่ง ทั้งโลกก็ยกย่องสมบุรณ์ ต่อมาเกิดมหากภัย

๓ ประการ คือ

๑. ทุพภิกขภัย ข้าวยากหามาหาแพง

๒. อมनुสสุภัย พวกอมนุษย์รบกวน และ

๓. โรคภัย เกิดระบาด

ชนต้นประชาชนต่างพากันโทษรัฐบาลว่าทำการผิด
ประเพณี จึงเกิดมหากภัยเช่น นั้นรัฐบาลก็ยอมทุกอย่าง
ให้ประชาชนพิสูจน์ ในที่สุดก็ไม่ใช่เหตุนั้น แล้วรัฐบาล
และ ประชาชน ต่างก็หันเข้า ปรึกษาหารือร่วมกันคิดระงับ
มหากภัยนั้น ในขณะนั้นคนทั้งหลายต่างมีความคิดความเห็น
ไปคนละอย่างๆ ต่างแสดงมติของตนไม่ลงรอยกัน บาง
พวกมีมติว่า ควรจัดการทำพิธีกรรม บางพวกว่า ควรจัดการ
ทำการบวงสรวงใหญ่ บางพวกว่า ควรทำมงคล ในที่สุดก็
ตกลงช่วยกันทำตามมติเหล่านั้นทุกอย่าง แต่มหากภัยก็ยัง

ไม่สงบยังคงระบาคอยู่ต่อไป บางพวกคิดต่อไปว่า ครุฑทั้ง ๖
 มีอำนาจมาก เมื่อเราเชิญมาถึงเมืองนี้แล้ว มหาภัยก็คง
 จะสงบลงได้ แล้วตกลงส่งคนไปเชิญครุฑทั้ง ๖ มาตามความ
 ประสงค์ เมื่อครุฑทั้ง ๖ มาถึงแล้ว ภัยก็ยังไม่สงบ ยังคง
 กำเริบอยู่ต่อไป สักแต่ว่าใครจะเห็นอย่างไรดีเป็นพยายาม
 ทำกันทุกสิ่งทุกอย่าง มหาภัยก็หาสงบลงไม่ ประชาชน
 บางพวกคิดว่า บัดนี้สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้เสด็จ
 อุตติแล้วในโลก ทรงแสดงธรรมโปรดสัตว์อยู่ พระผู้มีพระ
 ภาคว่าพระองค์นั้น มีอำนาจมากอยู่ เมื่อพระองค์
 ได้เสด็จมาถึงเมืองนี้ บางทีภัยจะสงบลงได้ จึงได้ปรึกษากับ
 รัฐบาล ในที่สุครีพรัฐบาลก็ได้จัดส่งทูตานุทูต ไปกราบ
 ทูลพระเจ้าพิมพิสาร พระเจ้าแผ่นดินมคธ เพื่อได้ทูล
 เชิญเสด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กับพระภิกษุสงฆ์มายัง
 เมืองเวสาลี ฝ่ายทางนครเวสาลีเมื่อได้ส่งทูตานุทูตไปแล้วก็
 จัดการต้อนรับเป็นมโหฬาริกภาพใหญ่หลวง ประดับประดา
 สถานที่ทั้งปวงทั่วทุกแห่ง ตั้งแต่งสถานที่ชำระให้สะอาดทั่ว
 ไป แวดวงถนนหนทางทุกสายทุกตรอกทุกซอกทุกมุม ตั้ง
 แต้นนครเวสาลีจนจกกรุงราชคฤห์ แคว้นมคธเป็นมโหฬาร

เหลือพรรณนา เมื่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงรับ
 อาราธนาแล้ว ก็พร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ เสด็จพระพุทธดำเนิน
 มาตามมรรควิถี โดยลำดับตราบเท้าถึงนครเวสาลี แล้วประ
 ทับอยู่ที่เชิงเขาจัตถวาย ฝ่ายหมู่เทวดา นาค ยักษ์ สุมรรณ
 คนธรรพทานพ อินทร์พรหม ต่างก็พากันมาทำสักการบูชา
 เป็นมหาสมาคม ควรเป็นมหัศจรรย์ เพราะตลอดพระชนม์
 ของพระพุทธเจ้านั้น มีมหาสมาคมเพียง ๓ ครั้งเท่านั้น คือ
 ครั้งที่ ๑ คราวที่พระองค์ทรงทำยมกปาฏิหาริย์ในกรุงสาวัตถี
 แคว้นโกศล คราวนั้นก็เป็นสมาคมใหญ่ เรียกว่า ยมก
 ปาฏิหาริย์สมาคม ครั้งที่ ๒ คราวที่พระองค์เสด็จลงจากเทว
 โลก ณประตูเมืองสังกัส คราวนั้นก็เป็นสมาคมใหญ่ เรียก
 ว่า เทโวโรหนสมาคม ครั้งที่ ๓ คือคราวนั้น คราวที่เสด็จสู่
 นครเวสาลินับเป็นมหาสมาคมอีกครั้งหนึ่ง เรียกว่าคังโคโร
 หนสมาคม รวมเป็น ๓ ครั้งด้วยกัน ด้วยอำนาจพระพุทธคุณ
 ฝนใบกชพัตก็บันดาลตกลงมาชำระล้างพระนครเวสาลี ให้
 สะอาดบริสุทธิ์ทุกสถาน มหาภัยทั้ง ๓ ประการก็สงบลงทันที
 เมื่อประทับสำราญพระอิริยาบถอยู่โดยสมควรแล้ว ก็ทรง
 ปรรณการเสด็จกลับ คราวนี้ประชาชน คนทั้งหลายทง

เหล่าเทวดา นาค ยักษ์ สุบรรณ คนธรรพาทานพ อินทร์
พรหม ต่างก็พากันมากระทำสักการบูชา จัดการสังเวย
เป็นมโหฬาร ทวยชนเป็นสองเท่า จนนคราบเท่าถึงกรุง
ราชคฤห์มหานคร ฝ่ายภิกษุสงฆ์นิกรหมู่ใหญ่ ได้เห็นเหตุ
การณ์เช่นนั้น เป็นลำดับมาตงแต่ เริ่มต้นจนอวสานกันสัปดาห์
การสัปดาห์ปรารภถึง พระพุทธานุภาพ อยู่แข่งแซ่ ว่า
เออ แหม! พระพุทธานุภาพหนอ ช่างเป็นมหัศจรรย์เสีย
เหลือล้น ทั้งคนและเทวดาพากันเสื่อมใสกราบไหว้สักการ
บูชาตลอดบรรดาระหว่างราชคฤห์กับเวสาลีทั้งสอง ฝ่ายฝั่ง
คาใหญ่ ทั้งทางน้ำและทางบกชาวอัสสรยจึงหนอ พระ
พุทธานุภาพ เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงทราบแล้วดำรัส
ถาม จึงแสดงความเรื่องนั้นแก่พระภิกษุสงฆ์บริษัทยา
พระพุทธรูปเป็นมโหฬารควรที่จะอัสสรยในครั้งนี้ หาใช่
เกิดมิเพราะพุทธานุภาพไม่ว่า หรือ ไซ้มิ เพราะ อานุภาพของ
เทวดามารพรหมไม่ ความจริงแท้พระพุทธบูชาเป็นมโหฬารครั้ง
นั้นเกิดมิขึ้นเพราะอานุภาพของการบริจาคเพียงเล็กน้อยพระ
องค์ใดทรงทำแล้วครั้งยังเป็นโพธิสัตว์ แล้วตรัสเล่าเรื่อง
สังขพราหมณ์ ตามประวัติศาสตร์โบราณให้ภิกษุทั้งหลายฟัง

ทั้งกรรมที่เป็นเหตุและวิบากเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ข้อที่มหาชนพร้อมกันปราบฟันที่ในท้องถนนยาว
ประมาณ ๘ โยชน์ สองฝั่งแม่น้ำขนานกันให้เรียบร่อน
เป็นผลของการที่พระองค์ได้ฉายาหล้าหลานพระเจดีย์ของพระ
สุสัมมัจเจกพุทธเจ้า

๒. ข้อที่มหาชนพร้อมใจกันโรยทรายในท้องถนนตาม
ทิวแถวแล้วนั้นตลอดทุกสายทั้งภายในและภายนอกนั้น เป็น
ผลของการที่พระองค์ได้โรยทรายเกลี่ยทรายที่ลานพระเจดีย์
นั้น

๓. ข้อที่มหาชนพร้อมใจกันเกลี่ยดอกไม้ในท้องถนน
ทั่วไปนั้น เป็นผลของการที่พระองค์ทำสักการบูชาด้วยดอกไม้
ที่พระเจดีย์นั้น

๔. ข้อที่ฝนโบกขรวัสส์บันดาลตกลงมานั้น เป็นผล
ของการที่พระองค์ได้ประพรมพระเจดีย์ และ พันทวยนาใน
เด้าที่ตดตัวไป

๕. ข้อที่ห้องจักรวาลเนืองกันเป็นอันเดียวเหมือนถัน
เดียวกันนั้น เป็นผลของการที่พระองค์ได้จัดการสร้างมณฑป
ครอบองค์พระเจดีย์และจัดทำราชวชิตรครอบองค์พระเจดีย์

ในครั้ง^๕ที่พระองค์ทรงบำเพ็ญ^๕บารมี^๕ธรรมนามว่า สังขพราหมณ์^๕
ตาม^๕เรื่อง^๕ราว^๕ที่^๕กล่าว^๕ข้าง^๕ต้น^๕นั้น^๕ ต่อ^๕นั้น^๕พระองค์^๕ก็^๕ได้^๕ทรง^๕แสดง^๕
พระพุทธานิ^๕ต^๕ไว้^๕ตอน^๕ใจ^๕กึก^๕กั^๕ง^๕หลาย^๕ว่า

มตตาสุข^๕ปรี^๕จ^๕า^๕กา^๕ ปสเส^๕ เจ^๕ วิปล^๕ิ^๕ สุ^๕ข^๕

จ^๕เช^๕ มต^๕ตา^๕ สุ^๕ข^๕ ธี^๕โร^๕ สม^๕ป^๕ส^๕สิ^๕ วิปล^๕ิ^๕ สุ^๕ข^๕

ถ้า^๕เห็น^๕สุ^๕ข^๕ ไพบูล^๕ี^๕ เพราะ^๕สละ^๕ สุ^๕ข^๕ พอ^๕ ประ^๕มา^๕ณ^๕ ป^๕รา^๕ช^๕ณ^๕ย์^๕ เห็น^๕ สุ^๕ข^๕
ไพบูล^๕ี^๕ดีกว่า^๕ พึง^๕สละ^๕สุ^๕ข^๕พอ^๕ประ^๕มา^๕ณ^๕นั้น^๕เสีย^๕มัน^๕ที่^๕สน^๕อุ^๕ทา^๕ห^๕รณ^๕
ดัง^๕แสดง^๕แล้ว^๕แล^๕.

โรงเรียนช่างพิมพ์ วัดสังเวช

พระเสริมวิชาพูล ผู้พิมพ์โฆษณา

๒๒๕/๑/๘๑

Subsi Langsuar.

Subsi Langsuar

" *de* Free Niamse

Longfellow

Thursday ¹¹ ~~St~~ October 1945

The man and the horse

Once there was a time